

DOI 10.36074/logos-15.11.2024.057

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У КОНТЕКСТІ ТРАНСГУМАНІЗМУ

Будз Галина Іванівна¹

---

1. кандидат філософських наук

Івано-Франківський фаховий коледж

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0001-5395-8464

Вплив штучного інтелекту (далі – ШІ) на природу людини та роль можливої кіборгізації людини у контексті трансгуманізму є актуальним філософським питанням у контексті перспектив подальшого розвитку ШІ та функціонування людини і суспільства загалом. Людина впродовж своєї історії розвивалася і прогресувала, однак такий розвиток і прогрес засновувався виключно на природних можливостях людського організму без технологічного втручання у людське тіло та у людську свідомість. Якщо в недалекому майбутньому відбудеться кіборгізація людини, зокрема частин її тіла, або ж зазнає змін людська свідомість на основі технологій ШІ, то тоді виникає питання подальшого прогресу і розвитку людини і людства.

Ідеї трансгуманізму досліджуються багатьма вченими у розмаїтих контекстах. Зокрема Р. Клименко вивчає трансгуманізм як політичне та соціальне явище сучасності [1], М. Ожеван аналізує можливий вплив трансгуманістичних технологій на майбутнє людини і людства [2]. С. Біклі та Б. Торглер вивчають етичні аспекти застосування ШІ [3].

Як зазначає М. Ожеван, «радикальне визначення *трансгуманізму* пов'язане з буквальною тлумаченням латинського префіксу *trans* як виходу людини поза власні межі, – трансцендуванням, трансцензусом (лат. *census* означає межу)» [2, с. 89]. Якщо ШІ та кіборгізація людини (наприклад, частин її тіла), а загалом біотехнологічна «модифікація» тіла людини (власне «оновлена» чи «нова версія людини» на основі ШІ) на основі нанотехнологій та технологій ШІ впливатиме позитивно, наприклад, на продовження людського життя на основі боротьби зі старінням, на досягнення людиною відносного безсмертя, усуненню безплідності, швидкого одужання після хвороби чи травми, регенерацію хворих органів, то це безумовно позитивний аспект трансгуманізму. У цьому сенсі, як зазначає Р. Клименко «трансгуманізм

підносить нам великі перспективи, що стосуються збільшення тривалості і якості життя. А в перспективі він обіцяє нам безсмертя» [1, с. 336]. Тобто ШІ та кіборгізація людини може позитивно впливати на те, «...щоб людство могло еволюціонувати з великим інтелектом і моральністю» [1, с. 334]. Також ШІ зможе впливати на покращення фізичних можливостей людини, розширенню меж пізнання, вдосконаленню суспільних відносин, сприятиме гуманізації відносин, вирішенню глобальних проблем сучасності, пізнанню та освоєнню сил природи і космосу. Звідси такі аспекти трансгуманізму є по своїй суті позитивними та прогресивними, оскільки сприяють становленню людини та її подальшій еволюції. В такому сенсі щодо оцінки трансгуманізму можна навіть сказати, що це «...сучасна релігія, ґрунтована на беззаперечній вірі в науковий прогрес» [1, с. 335]. Однак, як зазначає М. Ожеван, такі трансгуманістичні технології «одні мислителі вітають... із надмірними рожевими очікуваннями, тоді як інші вбачають у цих технологіях запоруку людського самознищення» [2, с. 88], оскільки вони можуть стати причиною певних негативних явищ. Зокрема, як зазначає М. Ожеван, «...нові технології завжди породжують нові версії соціальної нерівності...» [2, с. 91], бо доступ до новітніх технологій ніколи не був рівним для розмаїтих соціальних верств населення, а це суттєво обмежує свободу людини. Однак свобода – це фундаментальна характеристика людського буття [4], а тому використання трансгуманістичних технологій може стати одним із можливих факторів обмеження людської свободи.

В такому ракурсі слід припустити, що біотехнологічна «модифікація» тіла людини, тобто «модифікація тіла або біохакінг...» [2, с. 90] у контексті трансгуманізму та на основі ШІ може мати також негативні наслідки, оскільки як тільки кіборгізовані частини людського тіла будуть впливати на зміну самоідентифікації людини, її моральні принципи і мотивацію, то в такому випадку це може мати непередбачувані моральні і правові наслідки. Як зазначає Р. Клименко негативним наслідком трансгуманізму «...виступає втрата біологічної основи людства. Людина, що кіборгізується різною імплантованою технікою, безстатева і штучно розмножується, очевидно, сприйматиме світ інакше, ніж сучасна людина» [1, с. 336]. В такому контексті в цілому слід погодитись з думкою дослідників про те, що «...сучасний штучний інтелект все ще часто критикують за його характеристики «чорної скриньки»... Майбутній штучний інтелект зіткнеться з багатьма дилемами та етичними проблемами, які непередбачені його творцями...» [3, с. 501]. Звідси використання ШІ та його застосування у трансгуманістичних проектах є проблемною сферою подальших філософських досліджень.

Висновки. Якщо ШІ буде мати хоч якийсь вплив на зміну людської самосвідомості, то в такому випадку виникає моральна проблема

SEZIONE 22.

FILOSOFIA E SCIENZE POLITICHE

застосування ШІ, бо тут ми матимемо справу з «модифікованою версією людини», для якої можливо звичайні традиційні загальнолюдські цінності будуть піддаватися переоцінці. Тому проблема трансгуманізму на основі кіборгізації та використання елементів ШІ – це у першу чергу проблема *людської суб'єктності*, а відповідно проблема свободи і відповідальності. Однак, поки кіборгізовані частини тіла людини та ті частини тіла, на які поширюватиметься дія ШІ не будуть суттєво впливати на людську самооцінку і самосвідомість, а тільки будуть підтримувати фізичні функції людського організму, то до того часу жодних моральних чи правових питань у контексті трансгуманізму, а саме біотехнологічної «модифікації» тіла людини виникати не може.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Клименко, Р. В. (2018). Трансгуманізм як політичне та соціальне явище сучасності. *Молодий вчений*, 7 (59), 334–339.
- [2] Ожеван, М. А. (2014). Між утопією та реальністю: трансгуманістичні технології та їх вплив на майбутнє людини і людства. *Стратегічні пріоритети*, 4 (33), 88–92.
- [3] Bickley, S. J. & Torgler, B. (2023). Cognitive architectures for artificial intelligence ethics. *AI & Society: Knowledge, Culture and Communication*, 38, 501–519. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00146-022-01452-9>
- [4] Budz, V. (2021). The Paradox of Freedom in the Context of Construction and Self-organization of Social Reality. *Meta: Research in Hermeneutics, Phenomenology, and Practical Philosophy*, XIII (2), 462–484. URL: http://www.metajournal.org//articles_pdf/462-484-budz-meta-techno.pdf